

АТРАКТИЛОДЕСУ ЛАНЦЕТНОГО КОРЕНЕВИЩА

Atractylodes lanceae rhizoma

ATRACTYLODES LANCEA RHIZOME

Висушені цілі або фрагментовані кореневища *Atractylodes lancea* (Thunb.) DC. ▼ (син. *Atractylodes chinensis* (Bunge) Koidz.; *Atractylodes japonica* Koidz.) ▲ з видаленими коренями, зібрані весною й восени.

Вміст: не менше 14 мл/кг ефірної олії, у перерахунку на безводну сировину.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ

A. ▼ Ціла сировина. Ціле кореневище дещо скручене, нерівномірно вузлувате або вузлувате-циліндричне, іноді гіллясте, 3–10 см завдовжки й 1–3 см у діаметрі. Зовнішня поверхня зморшкувата й нерівномірно поперечно сегментована, темно-сіривато-коричневого або жовтувато-коричневого кольору; на поверхні виявляються численні округлі горбочки й крупні колові рубці від стебел і дрібніші рубці від коренів. Текстура тверда, кореневище легко ламається; злам жовтувато-білого або коричнювато-жовтого кольору, нерівний, з численними блискучими жовтувато-оранжевими або червонувато-коричневими олійними порожнинами у вигляді крапок, розсіяних по тканині.

Фрагментована сировина. Фрагментоване кореневище являє собою поперечні або поздовжні шматочки дуже різного діаметра 1–4 см і товщиною до 0.5 см. Зовнішня поверхня зморшкувата, темно-сіривато-коричневого або жовтувато-коричневого кольору, з численними рубцями від коренів. Поверхня зрізу білувато-жовтого або коричнювато-жовтого кольору з численними жовтувато-оранжевими або червонувато-коричневими олійними порожнинами у вигляді крапок, розсіяних по тканині. Іноді деякі порожнини мають тонкі білі голчато- або волосоподібні кристали.

B. Мікроскопічне дослідження (2.8.23). Порошок коричнювато-жовтого кольору. Переглядають під мікроскопом, використовуючи *хлоральгідрату розчин Р*. У порошку виявляються такі діагностичні структури (Рис. 2559.-1): фрагменти оранжевого корка з багатограних клітин (вигляд із поверхні [K]); фрагменти дермальної тканини (поперечний зріз [H]), яка складається з деяких шарів корка [Ha] часто з прилеглою фелодермою з майже прямокутних або яйцеподібних склереїд [Hb] з дуже товстими пористими стінками й вузькими порожнинами; фрагменти фелодерми, які містять групи склереїд (вигляд із поверхні [J]); ізольовані склереїди різної

форми (20–51 мкм у діаметрі) [B, G]; фрагменти паренхіми з багатограних, майже прямокутних або майже округлих клітин, що містять дрібні голчато-подібні кристали кальцію оксалату (5–30 мкм завдовжки), чітко видимі в поляризованому світлі [D]; фрагменти волокон у пучках із дуже потовщеними й дещо пористими стінками (до 40 мкм у діаметрі) і вузькою порожниною, дуже часто з прилеглими судинами ксилеми [A]; фрагменти коротких сітчастих або пористих судин, зазвичай оточених паренхімою з тонкостінних клітин [F]; фрагменти олійних залоз із тонкостінними клітинами й оранжево-коричневим вмістом [C] з прилеглими клітинами паренхіми, що містять дрібні голчато-подібні кристали кальцію оксалату [Ca]. Переглядають під мікроскопом, без підігріву, використовуючи *гліцерин Р*. У порошку виявляються шматочки інуліну, ізольовані [E] або в клітинах паренхіми.

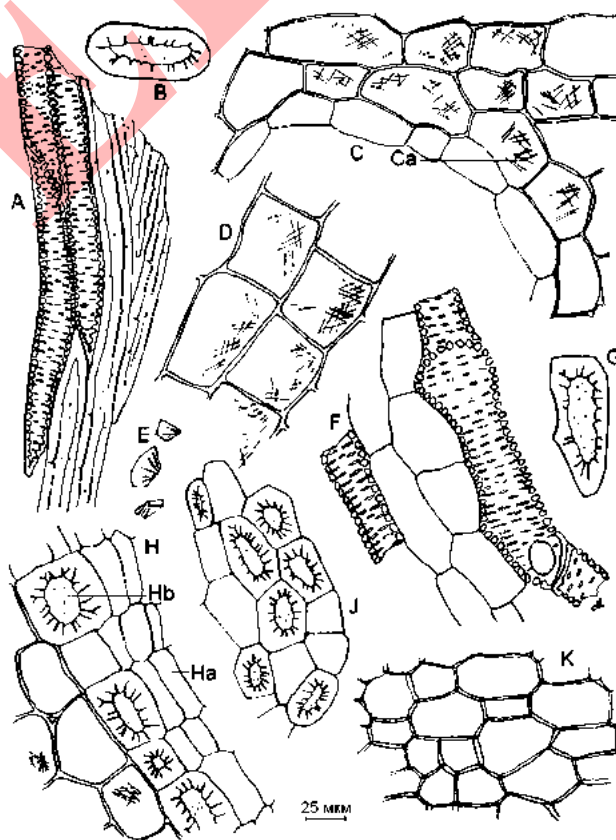

Рисунок 2559.-1. Діагностичні структури атрактилодесу ланцетного кореневища (ідентифікація B) ▲

C. Переглядають хроматограми, одержані у випробуванні «*Atractylodes macrocephala*».

Результати: нижче наведено послідовність зон на хроматограмах розчину порівняння та випробовуваного розчину. На хроматограмі випробовуваного розчину можуть виявлятися також інші слабкі зони.

Верхня частина пластинки	
β-каріофілен: рожева зона	рожева або фіолетова зона оранжева зона може бути наявною
	інтенсивна сірувато-зелена зона дуже слаба фіолетова зона
борнілацетат: коричнева зона	фіолетова зона декілька фіолетових зон
Розчин порівняння	Випробовуваний розчин

КІЛЬКІСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ

▼ **Ефірна олія (2.8.12)**. Використовують 15.0 г свіжо-здрібненої на порошок сировини (710) (2.9.12), круглодонну колбу місткістю 500 мл, 200 мл *води Р* як дистиляційну рідину й 0.50 мл *ксилолу Р* у граду-йованій трубці. Перегонку проводять зі швидкістю 2–3 мл/хв протягом 2 год. ▲

ВИПРОБУВАННЯ

Atractylodes macrocephala. Тонкошарова хроматографія (2.2.27).

Випробовуваний розчин. 0.5 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12) помішають у центрифужну пробірку, додають 2 мл *метанолу Р*, закупорюють пробірку, обробляють ультразвуком за температури 25 °С протягом 15 хв і центрифугують.

Розчин порівняння. 10 мг β-каріофілену *Р* і 10 мг борнілацетату *Р* розчиняють у 5 мл *метанолу Р*.

Пластинка: ТШХ-пластинка із шаром силікагелю *Р* (5–40 мкм) (або ТШХ-пластинка із шаром силікагелю *Р* (2–10 мкм)).

Рухома фаза: етилацетат *Р* – гептан *Р* (5:95).

Нанесення: 5 мкл (або 3 мкл), смугами 10 мм (або 6 мм).

Відстань, що має пройти рухома фаза: у ненасиченій камері, 10 см від лінії старту (або 6 см).

Висушування: на повітрі.

Виявлення: обробляють *анісового альдегіду розчином Р*, нагрівають за температури від 105 °С до 110 °С протягом 5–10 хв і переглядають за денного світла.

Результати: на хроматограмі випробовуваного розчину в середній третині виявляється інтенсивна сірувато-зелена зона. У випадку заміни *Atractylodes macrocephala* інтенсивна сірувато-зелена зона відсутня в середній третині хроматограми.

Вода (2.2.13). Не більше 100 мл/кг. Визначення проводять із 20.0 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12).

Загальна зола (2.4.16). Не більше 7.0 %.

Зола, нерозчинна в хлористоводневій кислоті (2.8.1). Не більше 1.0 %.